

Mødet genoptaget kl. 13.

Forhandlingen genoptoges.

Man gik til punkt 2 på dagsordenen, som var:

Anden behandling af forslag til lov om statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen.

(Første behandling findes i tidenden sp. 4473, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1213).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om fordeling af udgifterne til statsskoler og kommunale gymnasieskoler.

(Første behandling findes i tidenden sp. 4473, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1213).

Der var stillet 3 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Kolbjørn: Det nedsatte udvalg har indgående drøftet forslaget om statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen med henblik på at opnå en så rimelig og praktisk ordning af sagen som muligt. Udvalget har lagt vægt på at få forslaget virkninger nærmere belyst og har hertil fra den højtærede undervisningsminister modtaget en række beregninger, af hvilke de vigtigste er gengivet i den som bilag til betænkningen optrykte skrivelse. Beregningerne bekræfter, at der altid kommer noget vist tilfældigt

over en beregning af statstilskud på indirekte grundlag. Som det fremgår af de i bilaget optrykte tal, vil Københavns kommune, hvis man fulgte det foreslåede beregningsgrundlag, nemlig lærerlønningsudgifterne i landets 5 andre største kommuner, få nogle millioner mindre, end kommunen ville opnå, hvis lærerlønningslovens almindelige refusionsprocent anvendtes. Valgte man derimod et andet beregningsgrundlag, f. eks. de to andre store hovedstadskommuner, ville det medføre, at Københavns kommune ville få forholdsvis for meget. Selv om forskellen i disse tal naturligvis beror på en række forskellige årsager, synes de også at vise, at Københavns skolevæsen ikke er exceptionel dyrt.

Som resultat af sine drøftelser har udvalget fundet det rimeligt og er i et samråd enedes med den højtærede undervisningsminister om, at Københavns kommune på dette område ligestilles med landets andre kommuner i tilskudsmæssig henseende.

Herefter har undervisningsministeriet stillet det foreliggende ændringsforslag, som går ud på, at Københavns kommune skal have refunderet den samme procent af sine lærerlønningsudgifter som enhver anden kommune, den procent, som er fastsat i lærerlønningsloven, naturligvis med den begrænsning, som gælder alle kommuner, at hvad der måtte foreligge af betalingsaftaler med lærerorganisationerne, som overskrider lærerlønningslovens satser, ikke kan komme ind under statsrefusionen.

Som bekendt gælder der fra gammel tid i administrativ henseende visse særlige bestemmelser for det københavnske skolevæsen, og da det naturligvis ikke er meningen, at kommunen skulle have refusion af udgifter, der var en følge af en højere normering eller et større antal personer i særlig normerede stillinger, end undervisningsministeriet i øvrigt godkender, går forslaget ud på, at der som grundlag ved disse beregninger skal anvendes en af undervisningsministeriet godkendt normeringsplan.

Det beregningsgrundlag, som der nu er opnået enighed om med hensyn til lønningerne, skal også anvendes med hensyn til statstilskuddet til lærerpensioner.

Ved det stillede ændringsforslag opnås en enklere og mere rationel ordning af statstilskuddet, der også gør det muligt på et

[Kølhjørn.]

langt tidligere tidspunkt at beregne dette, og der skabes ligestilling mellem Københavns kommune og landets øvrige kommuner i tilskudsmæssig henseende angående lærerlønningerne.

Idet jeg udtrykker min glæde over den opnåede enighed og takker den højtærede undervisningsminister for hans forhandlingsvillighed, skal jeg på mit partis vegne anbefale det foreliggende ændringsforslag til forslag til lov om statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen.

K. B. Andersen: Under udvalgsarbejdet med lovforslaget om fordeling af udgifterne til statsskoler og kommunale gymnasieskoler er der stillet ændringsforslag om, at statstilskuddet til Københavns kommunale gymnasier fremtidig beregnes direkte af byens egne lærerlønningssudgifter og ikke, som foreslået i det oprindelige forslag, af statskolernes udgifter.

Det er et ændringsforslag helt på linje med det lige omtalte ændringsforslag vedrørende folkeskolen i København. For gymnasieskolens vedkommende får ændringen ikke de økonomiske følger som for folkeskolen, da tilskuddet bliver omtrent det samme efter de to beregningsmåder. Det er altså først og fremmest en principiel ændring, der er tale om, og det er kun godt, at lovforslaget har kunnet forenkles, sådan at stk. 2 i lovforslagets § 1 om København kan stryges, og at der efter vedtagelse af ændringsforslaget ikke findes særregler for København i loven.

Gennemførelsen af lovforslaget må medføre, som det også har været drøftet i udvalget, en revision af den i maj i fjor vedtagne lov om tilskud til private gymnasier og private realskoler i København, Frederiksberg og Gentofte. Det er den tredje af sidste forårs skolelove, vi hermed tager op igen, og det understreger betydningen af den koordination af vore tilskudslove, som jeg ved den højtærede minister er enig i vigtigheden af og også bl. a. netop i det

forslag, vi nu behandler, søger at komme henimod.

Jeg beder undskylde, at jeg nu bl. a. igen kommer ind på emnet: tilgrund til vore gymnasier, men på baggrund af disse tre eksempler synes jeg ikke det er urimeligt at gøre det. Under forslagetets første behandling rejste jeg ud fra forslaget § 2 et spørgsmål, som dels den gennemførte økonomiske ligestilling mellem kommunale og statslige gymnasier, dels den ny skolestruktur og endelig ikke mindst den stigende tilgang til gymnasierne gør aktuel, nemlig spørgsmålet om, hvordan adgangen til vore gymnasier administreres. Det er under udvalgsarbejdet oplyst, at den almindelige praksis er den, at en udenbys elev, når der ikke er plads til samtlige ansøgere, går forud for den indenbys elev, hvis den udenbys har højere karakterer end den indenbys, medens den indenbys går forud, hvis karaktererne står lige. Dette forhold gælder, så vidt jeg har forstået, kun de kommunale gymnasier. Om optagelsespraksis ved statskolerne og med hensyn til forholdet mellem statsskoler og kommunale gymnasier i samme område foreligger der ikke særlige oplysninger. Der må efter min mening søges frem til en ordning, så vi undgår, at elever handicappes i gymnasiechancer af geografiske forhold. Lige så vigtigt er det dog efter mit skøn at undgå særlige topgymnasier af ug-piger og -dreng, for at sige det lidt brutalt. Det må være målet at finde frem til en ordning, så det virkelig er de bedst egnede, der får plads på vore gymnasier. Men et lige så vigtigt mål må det være, at vore gymnasiers elevkreds bliver et normalt udsnit af gymnasieungdommen. Der skal utvivlsomt en god portion sund fornuft og menneskelighed til for at komme helskindet igennem et gymnasium i næsten udelukkende ug-selskab med sine medmenneskelige relationer i nogenlunde normal balance. Vi skal have de bedst egnede frem, men disse unge skal til gengæld, det gentager jeg, så vidt muligt afspejle et almindeligt udsnit af gymnasieungdommen.

[K. B. Andersen.]

En af de rektorer, der har udtalt sig over for udvalget om spørgsmålet, foreslår et fordelingsnævn til løsning af de her nævnte problemer. Jeg tror, han har ret, og jeg beder den højtærede minister være opmærksom på dette spørgsmål, der snarest bør tages op i ministeriet. At der stadig er kvalificerede og interesserede unge, der af økonomiske grunde er hindret i at komme i gymnasiet, er givet; men det er et andet spørgsmål, som jeg ikke skal komme nærmere ind på her. Det må drøftes i forbindelse med den af ministeren bebudede reform af lovgivningen om uddannelsesfonden.

Med disse bemærkninger skal jeg på mit partis vegne indstille de tre i betænkningen anførte ændringsforslag til vedtagelse og derefter det således ændrede forslag til lov om fordelingen af udgifterne til statsskoler og de kommunale gymnasieskoler til vedtagelse.

Marius Buhl: Som det fremgår af den foreliggende betænkning er ændringsforslagene til de 2 lovforslag tiltrådt af hele udvalget. Disse ændringsforslag er blevet ret udførligt omtalt af de foregående ærede medlemmer, så jeg skal nøjes med her at anbefale dem til vedtagelse.

Derudover vil jeg gerne pege på, at en vedtagelse af lovforslaget om fordeling af udgifterne til statsskoler og kommunale gymnasieskoler vil medføre, at der må foretages en revision nærmest af teknisk art i den lov om statstilskud til de private gymnasie- og realskoler i København, som folketinget vedtog for mindre end et år siden. Den højtærede minister har meddelt, at denne revision er under udarbejdelse, og jeg ville sætte pris på, om den højtærede minister ville bekræfte, at en sådan revision selvfølgelig ikke kommer til at rumme nogen forringelse af disse private skolers økonomiske forhold.

I øvrigt kan jeg anbefale de foreliggende lovforslag til vedtagelse.

Weikop: Ved disse lovforslags første behandling fremkom jeg på mit partis vegne med nogle, jeg må måske sige meget kritiske bemærkninger, der gik ud på, at der

for så vidt angik statstilskud til det københavnske skolevæsen, fremdeles eksisterede en meget væsentlig forskelsbehandling med hensyn til refusionen. Det har medført, at hele dette spørgsmål er blevet taget op til behandling, og jeg kan kun glæde mig over, at de argumenter, som blev fremført ved første behandling, har vundet så meget gehør både hos ministeren og hos regeringspartierne, at vi i dag kan stå over for en enig betænkning vedrørende statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen. Det har været mig en tilfredsstillelse at se, at man har kunnet forhandle sig frem til et sådant resultat.

Det fremgår af den foreliggende betænkning, at Frederiksberg og Gentofte kommunalbestyrelser har udtrykt ønske om, at man kunne få en overgangsordning for så vidt angår det tilskud, som Frederiksberg, Gentofte og Københavns kommuner hidtil har fået for mellemskole- og realklasserne. Dette vederlag eller denne refusion hvilede på en overenskomst af 1919, og lovforslaget om statsskoler og kommunale gymnasier betyder, at denne overenskomst uden videre bliver ophævet. Visse kommuner har sagt det så stærkt, at der egentlig var tale om et kontraktbrud. Det er klart, at når man går fra en overenskomst over til en lov og derved får en meget forringet stilling som efter lovforslaget — jeg kender godt den højtærede ministers argumenter for, at overenskomsten skal falde væk, det er af hensyn til ligestillingen — ville det være rimeligt, om man havde lavet en overgangsordning, hvori disse tilskud stadig blev ydet til det, jeg vil kalde de resterende mellemskoleklasser, altså dem, man har, indtil den nye skoleordning er trådt fuldstændig i kraft. Både Frederiksberg og Gentofte og København havde gerne set en sådan ordning, og vi er kede af, at det ikke var muligt at gennemføre den, men vi var også så realistiske, at vi kunne se, at vi praktisk talt ingen tilslutning kunne få i udvalget fra nogen side i hvert fald under forhandlingerne, så vi undlod at stille noget ændringsforslag.

Som lovforslaget nu foreligger, er der enighed derom. Jeg tilslutter mig det ærede medlem hr. Marius Buhls ønske om fra ministeren at få bekræftelse på, at der

[Weikop.]

skabes en sådan ordning, at de private skolars forhold ikke bliver forringet. Jeg så også meget gerne, at en sådan bekræftelse blev givet af den højtærede minister.

Når jeg tænker på forhandlingen ved første behandling og ser på det resultat, man er nået frem til, og hvorved regeringens forslag er blevet meget ændret — jeg kan måske sige næsten fuldstændigt ændret — vil jeg sige, at det ikke er noget, man skal hovere over, tværtimod, men det er noget, man skal glæde sig over. En sådan forhandling, som har været ført i udvalget, hvor argumenternes styrke er blevet prøvet og regeringspartierne har set, at deres forslag ikke var tilstrækkelig hensigtsmæssigt, og ændret stilling, forekommer mig egentlig forbilledlig. Jeg har derfor været meget glad for denne forhandling, både for resultatet deraf og også for ministerens og regeringspartierne indstilling. At vi så har fået en lille skuffelse, idet vi ikke har fået nogen overgangsordning, må vi tage med, formentlig ud fra den betragtning, at man ikke kan opnå alt her i verden, men vi har dog opnået så meget, at vi har fået et godt og tåleligt forslag.

Lannung: Jeg skal også anbefale for begge lovforslags vedkommende. Da jeg var blandt dem, der ved første behandling tog til orde for, at forskelsbehandling burde undgås, og fandt, at en vis forfordeling trods de foreslåede ændringer stadig ville være til stede, og derfor ønskede, at vi i udvalget skulle se nærmere på spørgsmålet, kan jeg kun med den største tilfredshed konstatere, at vi nu i enighed fra alle sider ændrer ordningen, således at de for de øvrige kommuner i landet gældende regler ved beregning af statstilskud til kommunernes skoleudgifter også finder anvendelse for Københavns kommune. Københavns magistrat har opgjort, at statstilskuddet til Københavns kommunale skolevæsen efter det oprindelig fremsatte forslag ville blive ca. 3 mill. kr. mindre end det tilskud, Københavns kommune ville få efter de principper, der finder anvendelse for landets øvrige kommuner.

Jeg takker den højtærede undervisningsminister, fordi han har medvirket til, at Københavns kommune ligestilles med de

andre kommuner i landet i tilskudsmæssig henseende.

Med hensyn til det andet lovforslag kan jeg også anbefale de foreslåede ændringer. Kommunerne havde ønsket en rimelig overgangstid til at indrette sig på følgerne af nyordningen, for så vidt som den medfører en mindre indtægt. Jeg havde i og for sig gerne set, at der var blevet almindelig enighed om en sådan overgangsordning, men jeg har bøjet mig for de fremførte modargumenter.

Gøting: På retsforbundets vegne skal jeg kort anbefale, at man stemmer for de stillede ændringsforslag.

Som den højtærede undervisningsminister udtrykker det, er den nu foreslåede ordning mere formålstjenlig end både den nugældende ordning og ordningen ifølge det oprindelige lovforslag om statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen. Jeg vil tillade mig at betegne den som en ligestilling af et så forenklet tilsnit, at jeg endnu er næsten mælløs over, hvor let det gik at opnå enighed herom. Jeg skal kraftigt anbefale, at man stemmer for.

Med hensyn til forslag til lov om fordeling af udgifterne til statsskoler og kommunale gymnasieskoler kan jeg udtale min glæde over den opnåede forenkling. Forslagets konsekvenser er jo omtalt, og jeg kan ikke se, at de betænkeligheder, som Frederiksberg og Gentofte kommuner har med hensyn til den lidt pludselige ligestilling, kan være så store, at de berettiger til nogen overgangsordning, selv om et og andet kunne tale herfor. Jeg skal også her anbefale, at man stemmer for.

Undervisningsministeren (Jørgen Jørgensen): Jeg takker for den enstemmige slutning fra hele udvalget til lovforslagene og de foreslåede ændringer.

Jeg er ganske enig med det ærede medlem hr. K. B. Andersen i hans ønske om, at der kan blive tilvejebragt ligestilling med hensyn til adgangen til gymnasierne. Det er rigtigt, at i øjeblikket giver man til de kommunale gymnasier og til statsgymnasier en fortrinnsstilling for visse elever, der kommer udefra. Det vil måske blive vanskeligere at opretholde under den ny tilskudsordning, men ministeriet overvejer spørgsmålet og har gjort det i nogen tid for at finde frem

[Undervisningsministeren.]

til en ordning, hvorved vi i første linje måske kan hjælpe de elever, der ellers ikke ville have adgang til at komme på et gymnasium, ved at tage dem ind på statsskolerne. Men hele dette spørgsmål er ikke afklaret. Det at have et fordelingsnævn til at overveje de tilfælde, der foreligger, har vi også været inde på i vore overvejelser, og jeg håber, at vi inden ret længe kan udsende et cirkulære, hvor vi kan fastsætte mere konkrete og faste regler for, hvordan fordelingen skal foretages. Men hovedhensynet må være at skaffe lige adgang for de unge, hvor de end bor, til at komme på et gymnasium.

Med hensyn til spørgsmålet om den tilskudslov, der blev gennemført i fjor, og som nu nødvendigvis må revideres, kan jeg over for det ærede medlem hr. Marius Buhl og det ærede medlem hr. Weikop bekræfte, at det, vi sigter mod med ændringen, er, at de private skolars forhold i hvert fald ikke skal blive forringet i forhold til den lov, vi gennemførte sidste år. På hvilken måde det kan ordnes, kan jeg ikke sige noget om nu, men dette hensyn vil være retningslinjen for vort forslag.

Jeg er glad for, at det ærede medlem hr. Weikop nu støtter lovforslaget og har forladt den væsentligste del af de betænkeligheder, det ærede medlem gav udtryk for ved første behandling. Det undrer mig, at det ærede medlem kan være forbavset over, at regeringen viser vilje til forhandling, og det undrer mig også, at det ærede medlem ikke på forhånd ville regne med, at vi altid var meget modtagelige for saglige argumenter — navnlig da, når man kan nå så tilfredsstillende et resultat for begge parter, som jeg synes vi har nået her, og med så beskedne midler, som der her er tale om. Noget sådant synes jeg man altid skal vise imødekommenhed over for. I og for sig var det ikke så meget spørgsmålet om pengene, det drejede sig om; jeg lagde vægt på — og gav også udtryk for det ved første behandling — at vi fik en mere ensartet og ligelig tilskudsordning, og den kombinerer vi med visse småting, som jeg synes må være en følge deraf. På dette punkt mødtes vi under forhandlingerne i udvalget, og det synes jeg vi i fællesskab skal glæde os over.

Jeg takker for udvalgets arbejde og for dets indstilling, og jeg kan anbefale de foreliggende ændringsforslag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen.

Ændringsforslaget, § 1, således ændret, og § 2

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik derpå til afstemning vedrørende forslag til lov om fordeling af udgifterne til statsskoler og kommunale gymnasieskoler.

Ændringsforslagene nr. 1-3, § 1, således ændret, og §§ 2-8

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om en kornordning for høståret 1960-61.

(Første behandling findes i tidenden sp. 4736, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1071).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.